

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 12 kn.
félévre 6 "
negyedévre 3 "
Egy szám ára: 24 fr.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz. a.

Felölös szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 14 fr.
többször közölve 10 fr.
Bélyegdíj: külön 60 fr.

Tartalom: Karácsonykor. (Sass János.) — Főtiszt. Baltik Frigyes püspök úrnak a ker. gyűlést megnyitó beszéde. — Belföld. — Külföld — Vegyesek. — Pályázatok. — Hirdetés.

Karácsonykor.

„Ugy szerette Isten e világot, hogy az ő egyztülött fiát adta.“ Ez atyai szeretet tényének emlék-ünnepe üli az egész keresztény világ. Valami kimondhatlan, kimagyarázhatlan érzés fogja el e napon nemcsak a keresztényt, minden embert, kinek szívére a mi Urunk Jézusunk szent igéjének melegítő sugara ha csak távolról is lövel. Haza vágyik mindenki, a gyermek szüleihez, apa családi tűzhelyéhez, anya gyermekei körébe, jó barátok ismerőseik családjához, mindenki édes otthon délszaki napsugaras, meleg családi körben, szeretet virágainak kertjében óhajtja átélvezni e nap örömeit. És kiknek otthona nincs, soha oly kesertien nem érzik annak hiányát, mint karácsony napján.

E nap a boldogság ünnepe. Soha se érzi magát a halandó oly igazán embernek és az az érzés soha se hatja át szívet annyira fenéig s oly örömteljes érzésekkel, mint e napon.

Azt kellene képzelnünk, hogy ez a boldogság, mely ma az egész mívelt emberiségen szétárad, oly mély nyomokat hagy a szívekben, hogy visszás érzések, irigység, gyűlölködés, elégedetlenség nem verhet ott többé állandó tanyát. A mi Urunk arra tanított bennünket, hogy boldogságra születünk.

Mégis oly sivár a mai kor emberének kebele, az elégedetlenség, irigység és boldogtalanság férgői annyira elhatalmasodtak közöttünk, hogy a tökéletesedés végetlen lépcsőjén szakadatlanul fölfelé törekvő ember nem is hiszi, hogy a földi életben a boldogság szende virága megteremjen. Keresztényhez nem illő csüggeteg lemondással hódolnak azon tanak, miszerint haladás és elégedettség kizárja egymást s e mellett igen igen boldogtalanok vagyunk.

Mert ez az öröm, mely ma a karácsonyfa tündéri világa körül mosolygó arcokon előmlik, számos családban nem igazi boldogság ragyogása. Istenen kívül nincs boldogság, pedig ez örömben uszó szíveket a vallásosság malasztja nem hatotta át. Ez az

öröm eloszlik, szétfoszlik, mint a zuzmara káprázatos fénye az időjárás szeszélyes változataiban. Az értelem álokoskodások, érzékcsaló szemfényvesztések által félrevezethető; az akarat ügyes csábítások szövetségében megtéveszthető; de a szívet hamis érzelmek aranytüstjével, mesterkéltn indulatok álgyémántjaival sem megvesztegetni, sem kielégíteni nem lehet. A szívnek oly csodálatos érzéke van, mint a természet más egyéb titokzatos erőinek. A delej semmi más hamisítványt nem, egyedül a vasat vonzza magához. Így a szív is csak aranytiszta és fenéig igaz érzelmeket fogad be s azok sugarát veri vissza.

És pedig hányan vagynak, kik e mai napon is nem a szeretet mennyei érzésének, hanem hiúságuk és nagyravágyásuk bálványistenének hoznak áldozatot drága csecsebecsékekkel, kincseket érő ajándékokkal rakják tele karácsonyfájukat, de ne higyjétek, hogy gyermekeik és egymás iránti szeretet nyilvánul e szorgalmatosságukban; nem, nem a szeretet adományai ezek, a hiúság és nagyravágyás állította fel ez oltárt, hogy benne önmaga gyönyörködjék, hogy önmagát bálványozza. Csuda-e, ha az igaz boldogság e fán nem terem meg.

És nem ragyog igaz boldogság fénye e csillogásból azokra sem, nem üt tanyát az üdv azok örömei közt sem, kik pusztá szokásból, a hagyományt s mások példáit szolgálai módou követve ünneplik meg e napot. Lefolynak az öröm perczei, elmosódnak a mindennapi élet ezer változásai közt annak emlékei s a szív oly üres marad, mint annak előtte; mert nincs a mi lelküket a földi élet gondjai felett szüntelen emelkedésben tartaná s közelében a mindenható hatalomuk, az örök igazságnak, a kifogyhatlan szeretetnek.

Óh ti, kiket az isteni kegyelem felvilágosított, hogy lélekben és igazságban ünnepeljétek meg szent karácsony ünnepeit, kiknek családi örömet a végetlen szeretet kinyilatkoztatásának tudata s tiszta érzete szenteli meg: emlékezzetek meg boldogságtok mennyei gyönyöreirei közt azokról, kik a sötétben téve-

lyegve hasztalan keresik azt a menyországot, mely felé a szívnek kimagyarázhatlan vágyai, a mindenhatóság által belé oltott ösztönei minden embert kivétel nélkül ellenállhatlan erővel vonzanak.

Nyiljanak meg ez örömnapi fényénél szeméitek, s lássátok, hogy milliók vannak körülöttetek, kiknek roppant áldozatai, fáradságteljes gondoskodásai szárnyaszegett erőlködések az üdvnek temploma felé, hova titeket a szívetekben élő isteni vezérfény angyali szárnyakon emel fel.

Emlékezzetek meg e szerencsétlen bálványimádók nagy sokaságáról, kik csak önmagukat imádják, kiknek figyelme a mindennapi élet testi szükségletein túl nem terjed. Örülnek ma ezek is a kereszténység örömnepén, de örömeik jégvilága az üdv virágát fakadásra birni nem hatalmas.

Kik boldogok vagytok, ne hajtsátok nyugalomra fejeteket, midőn annyian szűkölködnek. A mécses nem azért gyújtják meg, hogy a véka alá tegyék. A jó pásztornak és nyájának öröme nem lehet teljes, míg csak egy eltévedt juh bolyong az aklon kívül sötétség és veszedelmek által környezetben. A boldogtalanság, a keserűség nyomról nyomra terjed, bűn és gonoszság fertőztetik meg Isten templomát és a kiknek őrizetére van az bizva, azok közül is igen sokat távol tart a munkától részint bátorság hiánya, részint a mindennapi kenyér aggodalma, de sőt az emberiség üdvé iránti közöny is.

Szeretet ünnepeit üljünk. Kifogyhatlan szeretet hassa tehát át mindenek szívét, kik — hivatottak bár, vagy nem — e napot mint az atyai szeretet emlékünnepeit illik megülni. Buzduljon fel szíveikben az igaz keresztény szeretet az ő tisztaságában, mindenható erejében s mindenekért mindent áldozni kész önzetlenségében, midőn a keresztények serege zengi: „Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön béke és az emberekhez jó akarat!”

Sass János.

Főtiszt. Baltik Frigyes püspök urnak a ker. gyűlést megnyitó beszéde.

(Pozsony 1894. decz. 19.)

Főtiszteletű egyházkerületi gyűlés!

Az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében áldom és üdvözlöm az Urnak ezen új gyűlésezt, melybe régi otthonukból jöttek az Urnak nemzetségei, követte a törvény szavát, hogy a kik eddig 3 külön házban a szenteknek polgártársai és Istennek cselédei valának, most már mint egy család közösen építsenek maguknak szent hajlékot az Ur nevének tiszteletére, hitünk bizonyására, a melyről kívánjuk, tanuskodjék majd egyházunk története a zsoltáriróval: „A Jeruzsálem szépen épített város, mely egybeszerkesztett egyenlően (122, 3).

160 év előtt boldogult atyáink, a kik jöttek a

nagy nyomorúságból, látván, hogy pusztul el hatalmas Sionunk, három egykor nagy és dicső superintendenciának romjain, meghajolván a királyi szó előtt, ezen vidéken alkotott új egyházkerületben, a hová helyezték Istennek oltárainál az ő fiaikat úgy, a mint a veréb is talált házat és a fecske fészket magának s Istenbe vetett bizodalommal ezen alkotmányban megmentették őseik hitét.

Most az országos közegyháznak zsinati határozatai szerint, a melyekhez hozzájárult a Király ő Felségének szentesítő szava ezen dunáninneni egyházkerület újból három superintendenciának alkateszeiből alakult. Nem tagadhatni, hogy a volt egyházkerületben nagyobb azoknak száma, kik ezen új beosztást nem kívánták, és így az alakulásnak megvaunak a maga nehézségei; a más kerületekből idejött tisztelt testvéreink, mint férfiak nyilván bevalolták a maga helyén, hogy kedves vala nekik a régi kötelék. De a mint ők férfias elhatározással meghajoltak a törvényes rend előtt s áldozatot hoztak ama közérdeknek, a mely miatt a régiek elmultak: hiszem, hogy azok is, a kik bár változott viszonyok között, mégis a régi hajlékban megmaradtak, mint jó keresztények az építés munkájától állandóan távol nem maradnak, az apostol szava szerint elszenvedvén egymást a szeretet által! (Ephes. 4, 2.) Mert ha mely jelvényre szüksége van ezen kerületnek, úgy szerintem legyen jelképiünk az, miről tanúságot tesz az apostol (Ephes. 4, 3), a midőn kéri a gyűlésezt: „Igyekezzétek megtartani a léleknek egységét a békességnek kötele által.” Az irástudók a békességnek köteleit a szeretetben találják s mondják, hogy jobb a békességet, mint a jogot megtartani. Kérdik azonban: elveszítjük-e Istennek országában a jogot, ha azt a szeretetben a békességnek feláldozzuk? Feleletök: nem, — ha a jognak hatalmát szívünkben az igazság érzetével fékezzük. Ez pedig történik úgy, a mint mondá Jézus az ő tanítványainak: „Ha ki akar én utánam jönni, tagadja meg magát és vegye fel az ő keresztjét és kövessen engemet” (Máté 16, 24). A mit az ember Krisztusért elveszít is, megtalálja azt Krisztusban. Ezen szellemben a nézetek különbsége mellett is meg lehet tartani a léleknek egységét, ha az ember nem saját nézetére, hanem az egyház érdekére fektet súlyt: nem indul a majoritás és minoritás számtételei szerint, hanem neki csak egy száma vagyou, az pedig az apostolnak azon szavában találja: „Egy test és egy lélek vagytok, miképen, hogy a ti hivatalotoknak egy reménységére is hivatattatok, — egy az Ur, egy a hit, egy a keresztség, egy az Isten és mindeneknek atyjok, ki mindenek felett vagyon és mindenek által és ti benneket mindenitekben” (Ephes. 4, 4–6). Ezt pedig elérjük, ha az apostolnak a Filippibeliékhöz irt levele második részének azon intését elfogadjuk, a mely a szeretetnek gyönyörűségéből, a Szentlélek társaságából, a szívből való könyörületességéből indul; a hol teljesítetek az apostolnak ama öröme: „Egyenlő indulattal legyetek egy szerelmek legyen, egy értelemmel és egy akarattal legyetek.”

E mellett természetesen ki-ki szabadon, a Krisztustól adott ajándék szerint külön munkálkodjék Krisztus országának felvirágzásán: a szeretetben a békességnek kötele által a léleknek egységét meg fogja tartani; de ne nézze csak az ő hasznát, hanem a másokét is, és semmit se cselekedjék versenység vagy hiábavaló dicsőség által.

S nekünk főképp most arra nagy szükségünk van, hogy a mikor a kerület ujjaépítését kezdjük, ott lássuk a zsolttároló szövegét (122, 7): „Legyen békesség a te kerítésedben és csendesség a te tornyaiddban.“ S ezen kérelemmel járulok én is Ti Hozzátok mélyen tisztelt testvéreim az Urban, tolmácsolván a ti saját szívetek szövegét a zsolttároló szövegeivel: „Az én atyámfiáért és az én barátaimért kérem most, hogy legyen békesség te benned. A mi Urunknak Istenünknek házáért kívánok neked jót“ (122, 8, 9). Teljesítjük itt is a karácsonyi dicsőretet mondván: „Dicsőség a magasságos mennyekben Istennek és a földön békesség és az emberekhez jó akarat“ (Luk. 2, 14). Mi építeni megyünk, kezdjük azt az zsolttár ama énekével: „Ha az Ur nem építi a házat, hiába fáradnak, a kik azt építik. Ha az Ur nem őrzi a várost, hiába vigyáznak az őrizők (127, 1). Halljuk a szent leczkét is e műnél: „Más fundamentumot senkisémet vehet azon kívül, a mely egyszer vettett a Jézus Krisztus“ (Kor. 3, 11). Szem előtt tartjuk erről az apostoli tant: „Nem vagytok jövevények és zsellérek, hanem a szenteknek polgártársai és Istennek cselédei, kik felépítettetek a prófétáknak és apostoloknak fundamentumokon, melynek belső szegletköve a Jézus Krisztus, kiben az egész alkotmány szép renddel rakattatván, nevededik, hogy legyen az Urnak szent temploma, melyen ti is együtt velünk építettetek, hogy legyetek Istennek hajléka szent Lélekben“ (Ephéz. 2, 19—22). S halljuk az apostoli intést is az ezen fundamentumon való munkánál: „hogy ha valaki épít e fundamentumra aranyat, ezüstöt, drágaköveket, fát, szénát, pozdorját, mindenkinek munkája nyilván lészen, mert a nap megmutatja, mert a tűz által megjelentetik, és mindennek munkája minemű legyen, a tűz megpróbálja, ha kinek munkája, a melyet épített, megmarad, jutalmát veszi; a kinek munkája megég, kárt vall; ő maga pedig megtartatik, de úgy mint tűz által.“ (1. Kor. 3, 12—15.)

A mi mai munkánk pedig: feldolgozása mindazon elintézetlenül maradt ügyeknek, a volt kerület munkatéréről, a hol hivatottak vagyunk mint testvérek megmutatni, hogy az igazság és méltányosság vezérel minket, nehogy valakinek jogos érdeke kárt valljon.

Továbbá tisztünk az is, hogy az új törvény alapján az ujonnan alakuló kerület szervezkedő munkáját megkezdjük, a hol befogjuk bizonyítani, hogy itt nincs sem zsidó, sem görög, de mindnyájan egy vagyunk a Jézus Krisztusban; a ki pedig arra fektet súlyt, hogy ő első sorban zsidó vagy görög akar maradni, az fontolja meg, hogy ez nem a mennyei, de e földről való országnak alkotmányához tartozik,

s a mint az édes haza őt egyaránt gyermekének vallja, zsidó-e vagy görög, — csak tisztelje ő is híven a hazában, a jó földi közös anyát: úgy az apostolnak intése szerint mi is az egyházban leszünk a zsidók között úgy mint zsidó, hogy a zsidókat megnyerjük, és a görögök közt mint görög, alávetve mindig a Krisztus törvényének, hogy ezeket is megnyerjük. Ez nem gyöngeség, de apostoli tan. Pál örömet tette magát mindeneknek szolgájává, hogy többeket nyerhetne meg, s azzal zárja be ezen intését: „Mindeneknek minden lettem, hogy minde-
nestül fogva valakiket megnyernék.“ (1. Kor. 9.)

Most pedig engedje a főtiszteletű kerületi közgyűlés, hogy hivatalos jelentést tegyek arról, a mit az új zsinati törvények szentesítése után végeztem; az ezen idő előtti működésemről azon évi jelentésben lévén szó, a mit a nyári berekesztett kerületi gyűlés asztalára tettem volt, de kész vagyok ezen főtiszteletű gyűlés tudomására is hozni.

A novemberi egyetemes gyűlés után, midőn a kerületek arányosításáról szóló legújabb zsinati törvénynek életbeléptetése foganatosított, úgy az egyházkerületi elnökségek, valamint a püspökök is tartottak értekezletet, a melyen megállapodások történtek oly irányban, hogy már is f. é. nov. 15.-én a püspökök vegyék át az egyes egyházmegyék kormányzatát az új zsinati beosztás szerint. Ennek következtében nov. 13.-áról kelt átiratomban elbucsztam úgy a túróczi, mint az árvai esperességektől, melyeknek elseje a bányai, másika pedig a tiszai kerületbe csatoltatott át. Az akkor betegen fekvő kerületi felügyelő ur ő Nagyméltóságának beleegyezésével fordultam a bányai kerületből ide átkebelezett barsi, nagy-honti és nógrádi, valamint a dunántuli egyházkerületből ide átsatolt fehér-komáromi egyházmegyék mélyen tisztelt elnökségeihez, s átküldvén nekik a zsinati törvény példányait, üdvözöltem ezen nagytiszteletű esperességeket, mint már a dunáninni egyházkerület tagjait s felkértem őket mindannak megtételére a mi szükséges, hogy a közigazgatás nov. 15-ikével már a dunáninni kerület kötelékében megkezdhető legyen, a volt egyházkerületek irányában pedig a f. é. decz. 31-ig érvényes tartozások törlesztessenek. Üdvözlő elnöki iratot küldtem oda, közigazgatási szempontból úgy az esperes urakhoz, valamint a selmeczbányai lyceum tisztelt igazgatóságához. S mert a dunántuli püspök urnak hozzám küldött jelentése szerint a rév-komáromi városi gyülekezet az illető egyházmegyével a zsinati alkotmány értelmében még nem egyesítettett, úgy ezen városi egyház tisztelt elnökségéhez, valamint a fehér-komáromi egyházmegye esperesi hivatalához főpásztori leveleket intéztem, felkérvén őket, hogy az egyesítést eszközölni szivesek legyenek. Bemutattam hivatalos üdvözlő tiszteletemet átiratilag az új esperességek mélyen tisztelt felügyelő urai irányában is. Nagyméltóságú kerületi felügyelő ur nevében is meghívtam a nagytiszteletű egyházmegyéket és az illető képviselő urakat ezen kerületi gyűlésre. S általában igyekeztem megtenni mindazt, a mi bizonyíté-

kául szolgált az új egyházmegyéknek, hogy mint testvérek jönnek testvéreikhez, mint a szenteknek polgártársai társaikhoz.

S örömmel jelenthetem a főtisztelendő kerületi egyházugyűlésnek, hogy ezen új egyházmegyék elnökségeinek, hivatalainak valamint egyesek részéről oly testvéri, szeretetteljes választ kaptam, hogy én, a kinek eddigi kerületi működése többnyire csakis bonczkés alá szokott vétetni, egészen megújultam ily kedves testvéri szöszatok olvasása közben. S ezen nagytiszteletű egyházmegyék mélyen tisztelt elnökségeinek, képviselőinek e helyről is köszönetet mondok: „Aldunk titeket, kik az Úrnak házából vagytok“ s mint testvéreinket az Urban, a midőn itt dunán-inneni ág. hitv. ev. egyházkerületi képviselői minőségben először megjelenni szivesek voltak, tisztelet teljesen üdvözlöm, mely üdvözlömetet az összes egyházmegyék s tudományos intézetek tisztelt képviselői irányában is ezennel kiváló szeretettel tolmácsolom.

„S most már kérlek Uram, tarts meg most. Kérlek Uram, adj jó előmenetelt!“ (118. zsolt. 25. v.) Ámen.

BELFÖLD.

A dunáninnen új ev. kerület közgyűlése. Már az előértekezleten decz. 18-án megjelenteknek nagy száma előreláthatóvá tette a közgyűlésnek látogatottságát, de a vártnál is sokkal többen jelentek meg decz. 19-én, a gyűlés idején, helyén és kivált a dunáninnen régi kerülethez tartozóknak szokatlan volt a kép és a hangulat. Nem állottak itt ellenfelek szímben egymással, hanem mindenikünk érezte azt a testvéri közösséget, melyben örömmel dobogott fel a testvér szíve a testvér kebelén és egy jobb jövő reménye csillant fel a szemekben.

Az előértekezlet megállapodás szerint, 9-én reggel 8 órakor a templomban gyűlekezett össze a közgyűlési közönség, hol a theol. akadémiái ifjúság dalkarának vezetése mellett szent énekkel és Trsztyénszky Ferencz pozsonyvárosi esperes szent beszédével megtartott az istentisztelet.

Az Úr házából a lyceumi könyvtárterembe vonult a gyűlés közönsége s Főtisztelendő Baltik Frigyes kenetes imája után megkezdődött a gyűlés megalakulása.

Mint hogy fájdalommal kellett nélkülöznünk Szent Iványi Márton Ó Nagyméltóságát kerületi felügyelőnként a jelen lévő esperességi felügyelők legidősebbike ns. Laszkáry Gyula, a nógrádi esperesség felügyelője foglalta el következő beszéddel a társelnöki széket:

Mélyen tisztelt közgyűlés! Midőn a meg nem jelent kerületi felügyelő úr ő exzellenciája helyett az elnöki széket elfoglalom, megengedik, hogy egy pár szót szóljak, mielőtt az ülést megnyitnám. Igen fontos, nagyfontosságú ülése ez a dunáninnen kerületnek, mert ez van hivatva mintegy alapkövét letenni annak az épületnek, mely ezentúl a dunáninnen kerületet képezni fogja. Mindnyájunk előtt ismeretesek az okok, a melyek egyetemünket arra indították, hogy a kerületek új beosztását vegye foganatba. Ezen okok közül egyik, talán legnyomósabb volt az, hogy ebben

a kerületben a viszálykodás, az egyenetlenkedés oly mérvet öltött, hogy már autonomiánkat fenyegette végveszély. És itt mi ránk, kik most lépünk a kerület kötelékébe, egy igen fontos, de nehéz feladatot rótt egyházegetemünk. Kiküldött bennünket és idecsatolt a végett, hogy mintegy friss vért, új életet hozzunk ebbe a beteg testbe, hogy ez által igyekezzünk az itteni kórállapotokat meggyógyítani; igyekezzünk a békét, az egyetértést meghonosítani. És mi meghajolva egyházegetemünk akarata előtt, bár nehéz szívvel váluunk meg eddigi kerületünk kötelékéből megjelentünk itt önöknél testvéri jobbot nyújtva önöknek. Kérjük, fogadjanak szivesen; magunkkal hozzuk a szeretetnek, a békességnek és türelemnek érzését. Arra kérjük önöket, olvadjunk egygyé, működünk vállvetve egyházunk javára, mert mélyen tisztelt kerületi közgyűlés! nagyon igazak az Irás ama szavai, melyek így szólnak: „Itt az aratás ideje, de kevés a munkás kéz.“ A mi protestáns egyházunknak szüksége van minden egyes hívének ernyedetlen, önfeláldozó munkálkodására, ha azt akarjuk, hogy egyházunk felvirágozzék.

Mélyen tisztelt egyházkerületi Közgyűlés! Igyekezünk ezentúl egyrészt távol tartani egyházi életünk-től a belpolitika minden árnyalatát, igyekezzünk azon, hogy egyházunk ne álljon semmiféle politikai árnyalatok szolgálatában, de viszont igyekezzünk és egész erővel működünk azon, hogy semmiféle külbefolyás és nézet itten izgatottságot, itt egyenetlenséget ne csináljon. Tart-suk meg a békét minden módon, bizonyítsuk be, hogy a mi autonomiánknak bármilyen széles alapja van, bármilyen demokratikus, összefér, megfér ez édes hazánk törvényeinek keretén belül. Bizonyítsuk be, hogy ennek a mi édes hazánknak hívebb fiai, a mi koronás királyunknak hívebb alattvalói nincsenek. Bizonyítsuk be, hogy jó protestánsnak lenni és jó hazafinak lenni egy és ugyanaz. És ha ezt bebizonyítottuk, akkor biztosítjuk egyházunk szabad fejlődését a törvény oltalma alatt, mert akkor belátja az állam, hogy mi oly culturalis missiót teljesítünk, hogy mi protestánsok, kiknek zászlajára a haladás, a szabadelvűség, a felvilágosodottság van felírva, mi oly szükség vagyunk ebben a hazában, a melyet az államnak előmozdítani, melyet az államnak segíteni kell.

Nem akarok hosszas lenni; azért befejezem előadásomat és a közgyűlést megnyitom.

Ezen megnyitó szavak után a püspök úr ő főtisztelendősége hivatalosan és személyesen is üdvözlö a ns. felügyelő urat mint társelnökét s szívből jövő üdvözlő szavakat intéz mindazon testvérekhez, kik most először jelentek meg, mint a kerületnek új tagjai meghajolva a törvény szava előtt, hogy itt vállvetve munkálkodjanak egyházunk javára, mely munkára Isten áldását kéri.

Áttérve a napirendre jelenti, hogy a jegyzői kar egyik tagja az új kerületi beosztás következtében a tiszai kerülethez csatolotván, az így megüresedett hely betöltendő s ajánlja erre Haendl Vilmos honti esperes urat, a mely ajánlat-hoz a gyűlés egyhangulag hozzájárul. Miután pedig a jegyzői kar többi tagja, — hogy mi okokból, most még nem tudhatni, — nem jelent meg és hogy a közgyűlés menete fennakadást ne szenvedjen, addig míg ezek az urak elmaradásukat nem igazolják, helyettesekről kell gondos-

kodni. Ilyenekké választatnak Hering Lajos, Laszkáry Pál és Szontagh Antal.

Miután az így megválasztott jegyzők helyeiket elfoglalták s a teendők végzését egymás között felosztották: Haendl Vilmos esperes leteszi a hivatalos esküt rövid szavakkal megköszönvén az őt megtisztelő bizalmat. Erre püspök úr következő szavakat intézte a kerületi közgyűléshez: Azon tisztelet és hódolat, a melylyel tartozunk szeretett hazánk koronás királyának, Ó Felségének, I. Ferencz József apostoli királyunknak, indít engem arra, hogy a midőn az egyházkerület asztalára leteszem azt az iratot, a melyet az ő szentséges keze törvényesített és a mely legfelsőbb törvényhozói testületünk határozatait ő maga a szent korona területén törvényerővel bíró határozatok formájában helyben hagyni méltóztatott és kegyeskedett, midőn tehát leteszem a ház asztalára és kihirdetését itt is kívánom az újabb zsinati törvényeknek, melyek a kerületek arányosításáról, a nyugdíjintézetéről és gyámintézetéről hozattak, akkor először is kérem a mennyek Urát: a dicsőségesen uralkodó atyai királyunkat, a legalkotmányosabb fejedelmet, úgy is mint egyházunk legfelsőbb felügyelőjét népeknak és főképen hazánknak javára tartsa meg a jó Úr az emberi kor legvégső határáig. Mi hódolni fogunk apostoli királyunknak szavai parancsa előtt és ennek folytán gyülekeztünk itten össze alkotmányosan, törvényesen. Az Úr Isten adja szent áldását, hogy ezen mi idejövételünk az utókorban is áldott legyen. Mi csak nap számosai vagyunk Jézus Krisztusnak az ő szent mezején, az anyaszentegyházban. Itt a hivatalos, az egyetemes főjegyzőtől kapott példány, melynek kihirdetése elnöki tisztem.

E beszédet a gyűlés állva hallgatta végig, befejezte után pedig döngő, percekig tartó éljen hangzott fel, mely ismétlődött a leirat felolvasása után. Az egyes §§-ok felolvasásától a gyűlés eltekintett, a mennyiben ez a zsinaton amúgy is megtörtént.

A szentesítés által törvénynyé lett zsinati javaslatokat illetőleg püspök úr jelenti, hogy a püspökök és felügyelők egy közösen tartott értekezleten azt a határozatot hozták, hogy november 15.-ike legyen ama nap, a melyen a törvény életbe lépjen; a mely napon a kerületek új beosztása véghez vitessék elbocsátván ebből a kerületből azokat az esperességeket, melyek elbocsátandók és átvevén azokat, a melyek az új kerülethez csatolandók. Azután még egyszer meleg szavakkal üdvözli az itt először megjelent három esperesség és a selmeczbányai lyceum képviselőit, kik közül elsőnek Haendl Vilmos honti esperes viszonzta a szívélyes üdvözlést. Előadja mily jól esett neki hallani az üdvözlő szót az „Isten hozott“at, de mi tagadás, nem hallgathatja el, hogy fájó érzéssel váltak el előbbi kötelékükből. Meghajolva a törvény előtt szívesen fogadják a testvéri jobbot, annyival is inkább, mert hisz volt idő, mikor ez esperességek egy testet képeztek s az egyetemes egyház akaratából együvé tartoztak s ez oly időben volt, mikor a felső vidék hazai protestantismusunknak nemcsak vég- hanem védvára is volt, midőn a protestantismus fénykorát élte. Úgy van meggyőződve, hogy idegenbe jöttek és mégsem idegenbe, a munkamező ugyanaz, csak a munkacsoport változott. Isten országának építése, Isten dicsőségének emelése a cél, ezt

keressük mindnyájan az új csoportban, új beosztás mellett is, de kereshetjük csakis egy téren, a haza szent földjén. Kéri a gyűlést fogadják szívesen a testvéri jobbot, fogadják testvérekül. E beszéd általános visszhangot keltett, melynek csillapodása után Raab Károly esperes a kis, de helyét mindenkor megálló barsi esperesség nevében köszöni meg és viszonzza az üdvözlő szavakat. Ugyanazt teszi Simko Frigyes nógrádi esperes és Solymosi Ödön a fehérmárami egyházmegye felügyelője: Szent kötelességet vél teljesíteni, midőn ama szívélyes üdvözlés és bizalmat gerjesztő fogadtatásért, a melyben egyházmegyéje részesült, röviden bár, de a szív mélyéből fakadó forró köszönetet mond. Egyházmegyéjének bizalma és ragaszkodása az új kerület irányában csak fokozódott. Fájdalommal telt szívvel búcsúztak a dunáninni egyháztól, a mit mindenki igen természetesnek fog találni, nemcsak a megszokott összetartozás, hanem a szép múlt miatt, mely nevezett kerülethez és annak két kiváló alakjához: Karsay Sándor püspök úrhoz és Radó Kálmán ker. felügyelő úrhoz fűzte. De érezni tudó szívükben a fájdalom érzését a bizalom és remény a szép jövő iránt váltotta fel. Vigaszt kerestek és azt meg is találták bizalomteljes fogadtatásban. Egyházmegyéje nevében, melynek szívében az egyház a haza iránti önzetlen tisztelet és szeretet találkozik, mely mindenkor tud lelkesülni, kijelenti, hogy ez szent kötelességének fogja érezni, szem előtt tartva az egyház és a haza üdvét, felvirágzását, az egyházkerületet tehetségéhez képest támogatni. Épen jelen viszonyok közt kell szem előtt és kötelességnek tartani, hogy úgy az egész egyházkerület, mint az azt alkotó egyházmegyéik, gyülekezetek, valamint minden egyes hitbuzgó lutheránus testvérszeretettel egymás iránt és mintegy összefűződve közös erővel működjenek és ne hagyjuk magunkat más befolyástól tulszárnyalni, mert egyházunknak most kiküzdött léte, mely most erős, összedőlhet. Kéri, hogy egyházmegyéjét barátságában tartsa meg a kerület.

A selmeczbányai lyceum nevében Jezsovics Károly igazgató mond köszönetet a püspök úrnak, és ki mondja, hogy a nevezett iskola régi traditiójához és fényes múltjához híven az egyház és a magyar nemzeti cultura szolgálatában fogja folytatni működését.

Mind e nyilatkozatok helyesléssel tudomással vétvén püspök úr jelenti, hogy az ismert okokból berekesztett turóc-szt.-mártoni gyűlés után mindazt végrehajtotta, a mi végrehajtandó volt s kifejti, hogy a gyűlés összejövetelének főoka a kerület megalakulása. Az egyetemes gyűlés erre vonatkozó határozatának felolvasása után az alakulás meg is történik, melynek hivatalos constálása után püspök úr felolvassa megnyitó jelentését, mit lapunk más helyén közlünk (2.-ik czikk.)

A gyűlés e jelentést úgy egészben, mint egyes részében a legnagyobb helyesléssel veszi tudomásul és egyhangulag hozzájárul ns. Laszkáry Gyula elnök azon indítványához, hogy a püspök úrnak az ő buzgó fáradozásáért köszönet szavazzassék, jelentése pedig kinyomattassék.

Püspök úr jelenti, hogy a kerület felügyelője idősb Szentiványi Márton ő nagyméltósága decz. 3-án kelt átiratban arra kéri, hogy lemondását tartalmazó iratát a kerület elé terjeszsse s egyszersmind elküldi a kerület pecsétjét;

ezen kérésnek engedve átadja a iratot a jegyzőnek felolvasás céljából. A gyűlés sajnálattal és fájdalommal bár, de tekintetbe véve az okokat, az aggkort és a megrongált betegséget, tudomásul veszi e lemondást, de a hosszú évek alatt szerzett dús és bokros érdemekért emlékét jegyzőkönyvileg megőrökíti és köszönetet szavaz. Úgy a világi, mint egyházi elnök meleg szavakat szentelnek azon férfi emlékének, ki 35 éven keresztül és bizony válságos viszonyok közt az átalakulás körében mintaszerűen vezette a kerület ügyeit. Hogy azonban lemondásának semmifele más ok ne tulajdoníttassék, mint a fent említettek, püspök úr felolvassa a felügyelő úrnak az utolsó előtti hozzá intézett átiratát, melyben úgy nyilatkozik, hogy alig várja már a zsinati törvények szentesítését, hogy letegye hivatalát.

Mínt hogy a gyűlés e lemondást elfogadta, legközelebb eső feladata az új kerületi felügyelő választásáról gondoskodni s e tekintetben a gyűlés a zsinati törvény értelmében a következőleg határoz: a szavazatok Pozsonyba küldendő, a beküldésnek határnapja 1895. évi május hó 15. napja, a szavazatbontó bizottság tagjaivá a püspök úr elnöklété alatt a következő urak választottak: Trsztyénszky Ferencz pozsonyvárosi főesperes, Simko Frigyes nógrádi alesperes, Bodiczky Kálmán mosoni főesperes, Solymosi Ödön fehérkomáromi egyházmegyei felügyelő, Kosztolányi Sándor, a barsi egyházmegye felügyelője, a bizottság jegyzője pedig, Samarjay Emil, a pozsonyi konvent elnöke.

Azután br. Eötvös Loránd ő méltósága a kerülethez intézett leirata olvastatott fel, melyben jelenti, hogy magyar kir. közoktatásügyi miniszternek neveztetett ki.

A gyűlés ezt tudomásul veszi és üdvözlő felirat intézését határozta el. Úgyszintén helyeslőleg vette tudomásul dr. Müller Frigyes úr átiratát, melyben jelenti, hogy erdélyi szász püspöknek választatott. — Meleg szavakkal emlékszik úgy a püspök, mint a világi elnök, a nem rég elhunyt br. Vay Miklós koronaórról és a református egyház főgondnokáról, valamint a szintén ez évben elhunyt dr. Samarjay Károly, a pozsonyi egyház és középiskola felügyelőjéről, méltatva annak áldásos munkásságát egyházunkra nézve. Fájdalomtelt szívvel emlékszi meg a gyűlés az elhunytól s ezen érzésének a családdal szemben is kifejezést kíván adni egy részvétírás intézését határozván el.

Időközben a bizottság, mely a követek megbízó leveleinek megvizsgálására volt kiküldve, elkészülve munkájával, előterjeszti a szavazati joggal bíró követek névsorát, melyből kitűnt, hogy három esperességből, u. m. Liptó, Nyitra és Trencsénből követek nem jelentek. Az első egyházmegyét illetőleg annak felügyelője Bobrovniczky jelenti, hogy ő a zsinati törvények értelmében egybehívta volt az esperességi gyűlést, melynek tárgya lett volna, a kerületi gyűlésre küldendő követek megválasztása. Alig tette meg azonban erre vonatkozó nyilatkozatát, midőn nagy zaj s tombolás keletkezett, melyből azt lehetett kivenni, hogy ők követeket küldeni nem akarnak. Miután a lárma nem csillapult, sőt fokozódott s így a választás meg-ejthető nem volt, a felügyelő kénytelenítve érezte magát, a gyűlést feloszlatni. Hogy ez tényleg így történt s hogy a felügyelő úr teljesen törvényesen járt el, azt bizonyítja annak a jelenetnek egyik szemtanúja, Szentiványi József

is, mire a gyűlés a felügyelő úr eljárását helyeslőleg tudomásul veszi.

A trencsényi és a nyitrai egyházmegyei felküldték az esperességi gyűlések jegyzőkönyveit a püspök úrhoz, melyekben benfoglaltatnak az okok, melyek következtében követeket nem küldöttek. A trencsényi esperességi gyűlés jegyzőkönyvének erre vonatkozó pontja így hangzik:

A trencsényi esperességnek 1894. évben decz. 5-én Trencsénben tartott gyűlése jegyzőkönyvének 5-ik pontja: Olvastatott a kerület főtiszt. elnökségének folyó 1894. évi november 16-áról 2628. szám alatt kelt átirata, melylyel a kerületi gyűlés f. é. decz. 19-ére s következő napjaira hivatik össze, a kerület rendezetlen ügyeinek elvégzése, a kerületek kikerekítési törvényének keresztülvitele céljából, mely tekintetben különböző eltérő vélemények adtak elő, míg végtére egyértelmű megállapodás után, hogy ez esperességben a dunáninnyi kerülettől való elszakadásra senki sem gondol, előterjesztettek és szabályszerű szavazással, valamennyi szavazattal kettő ellen elfogadtatott a határozati javaslat és mint gyűlési határozat hirdettetett ki, következő tartalommal:

A mi trencsényi esperességünk homagialis alattvalói tisztelettel és tántorithatlan fiui odaadással meg-alázva magát Ó Felségének legkegyelmesebb urunknak, Isten egyháza legmagasabb felügyelőjének és védnökének szava előtt, hitvallásával és lelkiismeretének erejével lekötelezettnek érzi magát ünnepelesen kijelenteni, hogy bekövetkezett az időpont, midőn inkább illik engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek és megemlékezve az 1894. évi május 16-án tartott kerületi gyűlésen hozott határozatra, a kerületeknek új beosztását s következőleg az ujjonnan alakított dunáninnyi kerület joghatóságát Isten egyházára nézve üdvösnek elismerni és ezen irányban áldáshozólag együttműködni nem képes. De az urak legmagasabb Urának és a királyok Királyának határtalan kegyelme iránt való bizalmában mindent békétűréssel elvárva és elviselve, a mit Isten reá mért, soha nem szűnik meg előbbeni természetes, egyházunk elveinek megfelelő, 130 évi intézvényekkel régi diesőséges és fájdalmas multtal megpecsételt állapotának visszatérítéseért imádkozni és alkotmányos uton munkálkodni és ezért közvetlenül az Úr születésének évi ünnepei előtt megtartandó kerületi gyűlésre kebeléből követeket nem küld ki.

K i v o n a t

a nyitrai ág. hit. ev. egyházmegye 1894. decz. hó 18-án Turolukán tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből.

Nagytiszteletű esperes úr beterjeszti a kerületi elnökség 2627. szám alatt 1894. évi nov. 16-áról kelt átiratát melyet az esperességi gyűlés, mivel azon ismét és ismét jegyzőkönyvileg kifejezett jogosult kívánságának, hogy t. i. a kerületi elnökségnek esperességünkhöz intézett átiratait tót nyelven legyenek szerkesztve, eleget nem tesz, olvasatlanul ad acta tette. A nagytiszteletű esperes urnak azon jelentésére, hogy 1894. évben decz. 19-én és következő napjain kerületi gyűlés fog tartatni, melynek tárgya lenne kivált az új beosztással kapcsolatos ügyeknek elintézése, a nyitrai ág. hit. ev. esperesség minden körül-

ményeknek komoly és tökéletes megfontolása után egyhangulag ezt a határozatot hozta:

Miután az ág. hitv. ev. kerületeknek felosztása sem földrajzilag, sem kormányzatilag és semminemű egyházi okokból nem ajánlható; miután az egyháztan és a symbolikus könyvek az egyházból a politikát kizárják és az új felosztásnak egyedüli oka kizárólag világi-politikai; miután a reformatió legfőbb vívmányainak egyike abban áll, hogy az ág. hitv. ev. egyházba a szentírás értelmében újra visszahozassék az anyanyelv és azért a zsolnai zsinati határozatai a tót egyházak számára tót, a magyar egyházak számára magyar, a német egyházak számára német főpásztorokat állítottak be, miből következik, hogy az egynemű esperességek kerületileg nem szétszaggatandók, hanem egyesítendőek; miután a kerületek új beosztásából sok anyagi és kormányzati zavarok keletkeznek és az ág. hitv. ev. egyház békességét alaposan felzavarják; miután épen az előadott okokból három kerület, illetőleg az ő esperességeik zsinati küldöttei erkölcsileg kötelezve voltak a zsinaton nem a saját maguk, hanem küldöiknek véleményét érvényesíteni; miután a dunán-inneni kerület négy esperességének küldöttei a kérdéses törvény meghozatala előtt mandatumaiknak letételét bejelentették és azon esperességek új küldöttek megválasztására felhíva nem voltak, minek következtében a kerületek felosztására nézve rólunk nélkülünk hozott törvény alakilag és jogérvényesen nekünk sem ki nem hirdettetett, sem ki nem hirdettethetett; miután végre a zsinati törvények 11. és 127. §§-ai szerint is az ág. hitv. ev. egyházban minden hatalom az egyház községből ered és senkinek sincs joga az illetékes gyülekezetek befolyása nélkül akár püspököt akár kerületi felügyelőt rákényszeríteni, mely egyházi önkormányzat megtartására az egyházi eljárások esküvel is kötelezték magukat és ezen §§-ok megsértettek:

a nyitrai ág. hitv. ev. esperesség hitvallásával lekötöztetettnek érzi magát kimondani, hogy beállott az idő, melyben inkább illik engedelmeskedni Istennek, mintsem az embereknek és a kerületeknek új beosztását s következőleg az ujjont alkotott dunán-inneni kerület gyűlésének joghatóságát el nem ismerheti és így Pozsonyba 1894. évi decz. 19. napjára egybehívott kerületi gyűlésre követe ket nem küld.

2. Miután a főtiszt. püspök úr, nem törődve a többség jogával és törvényes akaratával és visszaélve hivatalos hatalmával Túrócz-Szt-Mártonban a kerületi gyűlést bekezesztette:

a nyitrai ág. h. ev. esperesség neki ezért bizalmatlanságát és rosszalását fejezi ki, elvárva, hogy midőn így azoknak, kik őt püspöküknek választották, minden bizalmát elvesztette az ujjont alkotott dunán-inneni kerület nagy többségétől pedig soha olyanná nem választatott: püspöki hivatalát, mint azt tisztességes evangélikustól másképp várni nem is lehet, a legközelebbi jövőben leteszi.

A másolat hitelességére Krajnán 1894. decz. 15-én

Boór Lajos, esperességi jegyző.

Bobrovniczky László felügyelő úr jelentését a gyűlés tudomásul veszi, eljárását pedig helyesli, a mennyiben az a törvények értelmében történt. A másik két jelentés általános felháborodást keltett; több szónok szólott hozzá a kérdéshez s valamennyinek véleménye oda irányult, hogy a két esperesség eljárása teljesen rosszalandó s elítélendő. Szontágh Pál ó nmélt. kifejtette, hogy a mi demokratikus községekben alapuló egyházszervezetünk mily nagy szabadságot ad a községeknek. Igaz az, hogy zsinati törvényeink szerint minden hatalom az egyházközségből ered, de autonómiaja van minden testületnek saját körén belül s felfogásunk szerint az egyházközségből indul meg s az esperességen s kerületen át halad az egyetemig és így az egyetemben kulminál. Ezek az urak megfordított alpra állítják a dolgot s azt hirdetik, hogy az autonomia kezdődik az egyetemen és az egyházközségben kulminál. Ez nem egyéb, mint ochlokratikus felfogás, melynél fogva oly nagy hatalmat adnánk az egyházközségnek, mely csak káros lehetne az egyetemes egyházra nézve, mert ez az ut a forradalomra vezet. Ezen szabadsággal nevezett esperességek most visszaéltek s a forradalom terére lépnek, a mennyiben szembe szállnak a törvényekkel, felmondják az engedelmet.

A két esperesség a szentírásra hivatkozik, a mennyiben azt mondja, hogy elérkezett az időpont, midőn inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek. E hivatkozás azonban szerinte nem egyéb, mint egy rosszul alkalmazott plágium, melyet eltanultak a római egyháztól és amolyan Zichy Nándor-féle emberektől, kik szintén így akarják a magyarországi törvényektől való elszakadásuknak, az engedelmesség felmondásának a jogosultság szinét kölcsönözni. Nem tartja ugyan a dunamelléki egyházkerület törvényes közgyűlésének méltóságához illőnek, hogy behatólag foglalkozzék az átiratokkal, de egyes kifejezésével mégis foglalkozik. Az átiratok a reformatiói tanra és a symbolikus könyvekre hivatkoznak, mint a melyek az egyházból a politikát teljesen kizárják, és ime mit tesznek ők? Beviszik a politikát az egyházba az által, hogy a püspöki átiratot, mely magyar nyelven volt szerkesztve, ad acta tették, a mely eljárás szerinte az árulás szinével bir. Szerinte a gyűlésnek két irányban kell nyilatkoznia, először a nyitrai esperességi convent eljárását a kerületi közgyűlés rosszalja és megróvja; második kötelessége, hogy az esperességi gyűlés határozatával szemben püspök úrnak teljes bizalmat szavazzon s történjék ez minden megokolás nélkül.

E javaslatához pártolólág többen is hozzá szóltak. Hering Lajos főesperes még megtoldja azzal, hogy ez esperességek szólíttassanak fel, hogy térjenek vissza a törvényes útra, s hogyha nem engedelmeskednének, a fegyelmi eljárás velük szemben megindíttassék, mert megeshetik, hogy a kerületi gyűlés leiratát egyszerűen ad acta teszik. Tehát a gyűlés minden bővebb megokolástól tartózkodva azt a határozatot hozza, hogy a két esperesség eljárását rosszalja és megróvja ugyszintén renitencziájuk fentartásának esetén utasítja az elnökséget, hogy ellenök megindítsa a fegyelmi eljárást; a püspök úrnak pedig egyhangulag föltétlen bizalmat szavaz a közgyűlés.

(Folytatjuk.)

Esperességi gyűlés Turóc-Sz. Mártonban. A turóczi ág. h. ev. esperesség előjárósága a következő felhívással és tárgysorozattal hívta össze, a synodalis törvények kihirdetése óta, első és rendkívüli esperességi közgyűlést:

„1894. november 13.-ról keltezett átiratában az ev. bányakerület előjárósága jelenti nekünk, hogy a kerületek felosztásáról szóló synodalis törvények szentesítettek és 1894. november 6.-án a synodusban kihirdetettek, és hogy ezen törvény szerint esperességünk a bányai kerülethez osztatott.

Mert tett eskünk kötelez, hogy az egyházak és az esperességnek jogait védjük, és nem a mi, hanem az egész esperesség és egyházainak ügye van kérdés alatt, összehívunk 1894. december 12.-ének reggeli 10 órájára sz. mártoni ev. egyház templomába, rendkívüli esperességi gyűlést, melynek tárgya 1-sz, határozni: vajjon esperességünk a kerületek felosztásával szemben, ragaszkodik-e előbbi határozataihoz és mily álláspontra helyezkedjék az esperességi előjáróság a fentebb említett átirat folytán az új kerületi előjárósággal szemben, melynek megválasztásához be nem folyt?

Kérjük a nagy. egyházakat, hogy helyi gyűléseikben határozzanak ezen kérdésekben és a kitűzött esperességi gyűlésben kiküldötteik által részt vegyenek.

A mindenható adjon sikert egyházunknak és szerencsés kibontakozást a világi zürzavarokból! Mudroň Pál felügyelő, Horvát József esperes.”

December hó 12.-én megtartatott a gyűlés, melynek tanácskozását az esperes imája után, a felügyelő hosszabb beszédének ezen, az egész beszédet megvilágító szavaival: „nem látja-e az esperesség elérkezettnek azt az időt, melyben inkább kell hallgatni az isten, mint az embernek szavára“ megnyitotta.

A gyűlés oly látogatott volt, hogy a nagy hidegben, mert más oly helyiség, mely befogadhatta volna a megjelenteket nincs, a templomban kellett megtartani.

A kérdések már a meghívóban fel voltak téve, — általános helyesléssel fogadtatott azon indítvány, hogy tehát nyilatkozzanak az egyházak, helyi gyűléseiken hozott határozatok szerint, — de a szenvedélyesség így sem volt fékezhető. Pribócz nyilatkozata, hogy elfogadja a törvényt és üdvözölni határozta az új kerületi előjáróságot, — kicsinylő gúnnyal fogadtatott. Ivánkofalu határozatának nyilvánításánál, mely szerint a törvénynek meghódol, de az előjáróság választásának kitűzését kéri, — ezen egyház felügyelője közbekiáltott: nem igaz, nem ismerjük el, hanem választást kérünk. Dr. Vanović a szucsáni egyház felügyelője kísérelő beszéd mellett, nem csak mint egyháznak határozatát, hanem határozati indítványul az esperesség részére is, a következő indítványt tette:

„Mert az ág. h. ev. egyház autonómiaja oly alapvető elve ezen egyháznak, hogy még a synodus sincs feljogosítva megsemmisíteni azt, ha csak magát az egyházat is, nem akarja megsemmisíteni;

mert az egyháznak ezen autonómiaja különösen abban nyilvánul, hogy az 1891/4 évi synodus határozata szerint is, — magok az egyházközségek választják helyi, esperességi és kerületi előjáróikat;

mert ép ezért az egyházközségek helyi, esperességi és kerületi előjáróikat esküvel is kötelezik minden egyes

egyházközség ezen jogának megvédelmezésére és a püspök felavatása is egyházunkban, — egyházunknak az isten ígében gyökerező tana szerint — azon módon történik, hogy a megválasztott fejére a seniorok kezeit felteszik;

mert a kerületek arányosításáról szóló synodalis határozat, az egyházközségek ezen autonómiaját a kerületi előjáróságra vonatkozólag, — nyilván megtámadja és félni lehet, hogy ezen praecedens idővel a helyi és esperességi előjárókra vonatkozólag is, ezen autonómiai jogok megtámadására vezethetne:

a turóczi ág. h. ev. esperesség, — ő felsége, mint az egyház legfőbb felügyelője iránt, alattvalói hűségüknek, és főt. Sárkány Sámuel püspök úr, valamint ő excell. Fabiny Theofil úr személye iránt való tiszteletük nyilvánítása mellett, — lelkiismeretében kényszerítve érzi magát kijelenteni, hogy megjött az idő, melyben inkább kell hallgatni istenre, mint emberre, — és ép ez okból, a kerületek arányosításáról szóló synodalis határozatoknak kötelező erejét, mint olyanoknak, melyek az 1891/4 synodalis törvények ellenében hozattak, — magára és területén létező egyházakra nézve, — el nem ismeri és el nem ismerheti, — szintúgy a bányakerületi előjáróságot, melynek megválasztásához ezen esperesség egyházai be nem folytak, — saját előjáróinak el nem ismeri és el nem ismerheti. Végül saját esperességi előjáróságot kötelezi, hogy szeme előtt tartván a dunáninneni kerületnek ezen ügyben 1894. május 16.-án hozott határozatát, — minden erejéből oda működjék, hogy ez érvényesíttessék, és a dunáninneni kerületnek azon terjedtség visszaadassék, melyben 1737 óta létezett.”

Feloldódtak a nyelvek. Legőszintebben nyilatkozott a tót-prónai lelkész, ki nyíltan hangoztatta az elszakadást és az ólutheránus egyház megalkotását.

Nem volt hiány a synodalis törvények védelmére mondott beszédekben, de ezek figyelembe sem vétetvén, úgy látszott, hogy csak olaj a tüzre.

A majdnem lármássá lett tárgyalásnak véget vetett a szavazás.

A gyűlési összehívóban, az egyházak határozatát kéri az előjáróság és mégis fej szerint rendelte el a szavazást. Ez okozta, hogy a szavazás is zürzavaros volt. Így például a háji egyház egyik küldötte a szucsányi indítványra szavazván, e szavazatot a lelkész, mert az nem az egyház határozata, — kifogásolta —, de a többség védelmébe vette az így szerint szavazót. Az ebből és ilyenekből keletkezett heves vitában a szavazás is annyira megzavartatott, hogy előlről kellett kezdeni.

Érvényes szavazatul vétetvén olyan is, mely nem az egyházközség helyi gyűlésén hozott határozat szerint mondatott, — hanem a küldöttek többségének egyéni véleménye szerint fogadtatott el: — kilencz szavazattal esperességi határozatul mondatott ki a szucsáni egyház indítványa.

A döntés után, csak úgy futtában, elfogadtatott még szintén a szucsáni egyház indítványa, mely szerint ő Felsége felkérendő, hogy a kerületek arányosításáról szentesített synodalis törvényt semmisítse meg és az esperességet a dunáninneni kerület kebelébe rendelje vissza.

A bányai kerület új tagjának ilyen volt első és rendkívüli esperességi közgyűlése.

Rosza.

KÜLFÖLD.

Berlin. — A közérkölcstelenség ellen Németországban folyó küzdelemben nem a legkedvezőbb színben tűnik fel hazai sajtónk. — A porosz belügyminiszteriumtól a berlini férfi egyesülethez következő leirat érkezett: Berlin 1894. okt. 16-án. — A tübingi törvényszék f. é. aug. 29. törvényes erejű ítéletével kimondotta, hogy Grimm Gusztáv, budapesti cég kiadásában megjelent „Kaviár“ naptár 1888., 1889. és 1894. évi akár nyilvánosan kitett vagy ajánlott akár a német könyvkereskedők birtokában levő példányai és az azok ellőállításához szükséges lemezek és formák hasznavehetetlenné teendők. — Továbbá az egyesület elnökségét értesítem, hogy az idevaló törvényszék mult évi ápr. 15-én hozott ítélete következtében ugyanazon naptár 1891. és 1892-iki évfolyamai bevonandók és megsemmisítendők. — A rendőrség utasítva van, hogy ez ítéletnek az egész birodalom területén érvényt szerezzen. — A német pizok sajtó szépen elviszi hírünket. — Itthon az ily visszaélés ellen semmi sem történik. — Azért erkölcsileg pusztulunk, veszünk.

Spanyolország. — A Jezsuiták quipuzkoai tartománya megkereste a pápát, hogy alapítójukat Loyola Ignácot „doctor ecclesiae“ méltóságra emelje s kérelmét terjedelmes okiratokkal támogatta. — Az ügyiratokat a pápa a szent Officiumhoz tette át megbírálás és véleményezés céljából. — Oly egyházhhoz, melynek tanítója Loyola, nem igen lesz kedve csatlakozni bármely más, kivált ev. protestáns egyháznak.

VEGYÉSEK.

— Felhívás előfizetésre! Lapunk a következő 1895. évben 13. évfolyamába lép. Ében ézer! megsegített eddig az Úr. Sok anyagi nehézségen és szellemi közönyön át mégis elvergődtünk idáig.

Ha visszatekintünk a multra, lelkiismeretünk teljesen nyugodt, hogy a mi embertől tellett, azt hiven megcselekedtük.

Egyházunknak és hazánknek közös érdeke lebegett mindig szemünk előtt.

Az Úr segítsége volt velünk s ebben bizva indulunk neki az új esztendőnek is, melyhez egyházi közönségünk s kivált testvéreink anyagi és szellemi támogatását kérjük.

Az előfizetési díjak maradnak a régiiek, egész évre 6 ft = 12 kor. félévre 3 ft = 6 kor. egy negyedévre 1 ft 50 kr. = 3 kor. A kiadó hivatal tájékozódása és a lap rendes megküldése érdekében kérjük az olvasókat sziveskedjenek megrendeléseiket és előfizetéseiket mielőbb beküldeni.

Szerkesztőség.

— A pozsonyvárosi evang. jótékony nőegyesület folyó évi decz. 16-án fényes karácsonyfát állított fel szegény iskolás gyermekek számára. Az ünnepély a helybeli fiúiskola nagy tornatermében ment végbe diszes közönség jelenlétében. Főtisztelendő Fürst J. helybeli lelkész szép alkalmi beszéddel nyitotta meg az ünnepélyt, köszönetet mondott először az egyesület jóltevőinek szives pártfogásukért, mindenekelőtt Izabella főhercegnő asszonynak legkegyelmesebb ajándékáért, melylyel ez alkalommal az egyesületet legelőször meglepni kegyeskedett, köszönetet mondott az egyesület érdemes elnökeinek, a szülőknak s mindazoknak kik az egyesület érdekében fáradtak, s miután még háladatosságra serkentette volna a jelenlevő gyermekeket a szentírás ama szép mondásával fejezte be hatásos szóoklatát: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek, a földön békeség és az emberekhez jóakarát!“

Ezen megható szép beszéd után egy kis leányka köszönetet mondott a szegény gyermekek nevében s azután megkezdődött az ajándékok szétosztása, mely a gyermekek nagy száma miatt nem kevés fáradsággal járt, miután 160 gyermek között kellett szétosztani 83 pár cipőt, 65 pár csizmát, 55 leány öltönyt, 32 fiú öltönyt, számtalan játékszert, taneszközt, süteményt, gyümölcsöt stb. stb. Az egyesület ezen áldásos működését tekintve valóban hálával telik meg szívünk s keblünkben csak egy hang szólal meg: az elismerés hangja.

— A rozsnói gyülekezet Gusztáv-Ádolf-ünnepélye. Lapunk utolsó számában jeleztük, hogy magyarhoni ág. hitv. ev. ker. egyházunk ezen nemes gyülekezetének buzgó lelkipásztorá, ntü Terray Gyula főesperes lelkész ünnepi istentiszteleten kívül a hős svéd király emlékére valóban sikerült felolvasó estélyt is rendezett a tiszakerületi ág. h. ev. felsőbb leányiskola nagytermében. Ez estélynek f. h. 16. án ugyanott megtartott folytatása nem kevésbé sikerült mint a kezdet. —

A felsőbb leányiskola növendékeinek bevezető éneke s a főesperes lelkész buzgó megnyitó imája után Justh Emmike felsőbb leányiskolai növendék Arany J. „Fiamnak“ című költeményét szavalta, ezután pedig ntü Kramarcsik Károly igaz vallásos bensőségől tanuskodó s nagy történelmi érzékkel megírt tanulmányát olvasta fel, különös súlyt fektetvén az ünnepelt hős király vallásosságának feltűntetésére s a 30 éves háborúban szerepelt főbb vezérek jellemfestésére. — A nagytiszteletű felolvasó az oktatást egybekapcsolván az építéssel, mindenestre maradandó hatást keltett tanulmányával. — Ntü Terray Gyula főesperes lelkész ihletett záró imájával s a felsőbb leányiskola növendékeinek befejező énekével véget ért a szép ünnepély, a mely iránt tanusított érdeklődés a gyülekezet buzgó lelkipásztorát arra indította, hogy majdan a bőjti napokban tartandó vallásos felolvasásokat is tervbe vegye. —

Adja az Isten, hogy ily felolvasások az Isten országának gazdag magvetésévé váljanak a r. kath. püspöki székváros protestáns lakosságára nézve! Ugy legyen!! — R.

— Gusztáv-Ádolf ünnepély. Az eperjesi ev. theol. ifjúság belmissió egyesülete a nagy svéd király 300-ados születésnapjának emlékére f. h. 9-én a Collegium nagytermében nyilvános ünnepélyt rendezett következő műsorral: 1. Gusztáv-Ádolf hattyú éneke a lützeni csata előtt; előadva a theol. ifjúság énekkara által. Simkó Endre tanár vezetése mellett. 2. Elnöki megnyitó. Tartotta Mayer Endre, theol. dékán, az egyesület elnöke. 3. Gusztáv-Ádolf. Csengey Gusztáv-tól. Szavalta Algóver Andor II. é. theol. 4. Emlékbeszéd. Tartotta Frenyo Lajos IV. é. theol. 5. Fohász Berzsenyi Dánieltől. Szavalta Liptai Lajos IV. é. theol. 6. Fohász. Rossini „Semiramis“ című dalművéből. Enekelte hat szólamu vegyes női- és férfi kar, Simkó Endre tanár vezetése mellett. Az ünnepély műsorának minden pontja kitűnően sikerült, úgy hogy a nagy és diszes közönség, — melyet a nagy terem alig fogadott be — valóban lelkes és emelkedett hangulatban távozott.

— Czáfolat helyett egy szerény észrevétel. „Vallás-tanítás és ev. közzsellem“ cz. a. (46—47. sz. a.) irt cikkre „három“ szerző közölte nézetét. A két első szerző a val-lásosságra és a vallásos nevelésre — és nem a vallás-ismeretekre helyezi a fősúlyt a népiskolában. En-nek a két szerzőnek törekvése az volt: „A vallás-tanítás és evangélikus közzsellem“ czím alatt megjelent első cikket megczáfolni; de a harmadik cikkíró erre akként sóhajtott fel: „Vannak a lelkészi karból példás lelkesülők, de ezeket holmi frázisokkal megczáfolják.“ En-gedje meg ezen állításra ezen becses lap 50. szám alatt: „Vallástanításunk árnyoldalai“ cz. a. irt cikknek tisztelt szer-zője, hogy kényszerítve vagyok logikailag azt következtetni, hogy a tisztelt szerző a „vallásosságot“ „frázisnak“ tartja. Kijelentem, hogy csekélységgem a vallásosságot frázis-nak nem tartja — és nem is hiszi, hogy frázisokkal valamit megczáfolni lehetne!

y.

— A Protestáns Szemle 9. füzete megjelent a követ-kező tartalommal: Első helyen kapjuk Földváry László-nak a Szöllősy Antal-féle pályadíjjal jutalmazott művéből (Szegedi Kis István reformátori működése a T-szamelléken 1545—1552) a harmadik és befejező közleményt, a mely előadja Szegedinek és társainak elüldöztetését Temesvárról s az ottani protestáns egyház elpusztulását, és működését Mező-Túron, hol a sors által üldözött férfiú menhelyet ta-lált, s 1551-ben hivatalt is. A túri prot. egyház, mely őt kitüntető tisztelettel fogadta, reá bízta az igének hir-detését és az iskoláknak vezetését. Szegedi a nála szoká-sos buzgalommal és szorgalommal felelt meg kettős felada-tának. Keze alól jeles férfiak, a reformatiónak hű mun-kásai kerültek ki, kik közül a híres Túri Pál második Ciceronak mondja őt. Túron munkálkodását, bár az idők nagyon zavarosak voltak, külső vész és üldözés nem hábor-gatta, de a halál családi boldogságát dúlta fel, elrabolván tőle bujdosásában hű társát s egyetlen gyermekének édes anyját. Másfél évi működés után Túrról mint már özvegy meghívás folytán Békésre ment. Onnan Kis-Kampó mar-talóczai által fogságba hurczoltatott. A fölötte eddig ör-ködött isteni gondviselés azonban most sem hagyta el, mert a katonák között egy hajdani tanítványa ráismervén, annak segítségével kiszabadult fogságából s a Körösön titkon átkelve elmenekült. Békésről a tolnaiak hívására az 1552. év végén elköltözik, s ezzel vége szakad tiszamelléki refor-mátori működésének. — A második cikk szintén történeti tárgyú: Pilárik István élete Stropm Lászlótól. Pilárik hányt-vetett s végül idegenbe kiűzött áldozata lett az I. Lipót uralkodása alatti protestáns-üldözéseknek. Viszon-tagságainak történetét saját feljegyzéseiből ismerjük, melyek Wittembergben 1678. nyomtatásban jelentek meg. A jelen közlemény Pilárik életrajzát 1663-ig követi, a mely évnek nyarán Pilárik gróf Nyári Lajosnak s a patronatusa alatt álló szeniczi tanácsnak meghívását követte a szeniczi pa-rochiára. — A következő cikkben: A róm. kath. egyház és a mai Olaszország czím alatt dr. Szilávik Mátyás ismer-teti Bonghi olasz publicista 1892. nov. 23.-án intézett nyílt levelét XIII. Leo-hoz. — Az irodalmi szemle első felében Fülöp József bibliai elmékedései, Bocsor Lajos egyháztör-téneti tankönyve, Kolosvári Sándor, Helyzet-változások a vallásszabadság és felekezetenküliség tekintetéből című műve, az Irodalomtörténeti közlemények IV. évfolyamá-nak III. füzete, s a Szilágyi Sándor-féle Magyar nemzet történetének prospectusa van ismertetve, — második felében a német theol. és bölcsészeti irodalom néhány újabb ter-meke. — Ohajtjuk, hogy a folyóirat olvasóinak száma, s így ébresztő, ápoló és erősítő hatásának tere hovatovább növekedjen.

— Gyászbeszék. — Andorka János, érdemült ev. fő-esperes, iharos-berényi lelkész, állami tanítóképzői volt igazgatótanácsos hosszas szenvedés után életének 83 évé-

ben f. hó 19-én elhunyt; hült tetemei f. hó 22-én d. e. 10 órakor helyeztettek örök nyugalomra. A köztisztületben részesült aggastyán porai felett 3 gyermek, 6 unoka és 7 dédunoka fájdalom könyje vegyül össze a lelkipásztorát vesztett hívek könyveivel. Sirhantján örökjék a kegyeletes emlékezet s az Úrnak örök nyugalmat biztosító k-gyelme. — Sax Frigyes tiszaföldvári ág. hitv. ev. segédlelkész f. hó 12-én súlyos betegség után kiszenvedett. — Ifju testvérünk nyugodjék békében!

PÁLYÁZATOK.

Alulírott a magyar- és tót nyelvben otthonos segédlelkészt keresek. — Fizetése havi részletekben évi 600 frt. Az állomás szabad. — Közelebbi tudósítással szolgál

Pozsony, 1894. nov. 20. —

Trsztyénszky Ferencz,
esp. lelkész.

Alólírott oldalam mellé segédlelkészt kere-sek. Pályázóktól megkivántatik a hitjelölti oklevél s a magyar és tót nyelv ismerete. A segéd-lelkészi díjazás: évi 180 frt., élelmezés, lakás, fűtés, vilá-gítás és kiszolgálat.

B-Csabán, 1894. december 4.

Koren Pál, b.-csabai ev. lelkész.

HIRDETÉS.

Legalkalmasabb

Karácsonyi és Új évi ajándék.

Kókai Lajos könyvkereskedésében Budapesten

megjelent és kapható protestáns imakönyvek u. m.:

Br. Barkóczy D. A. Az én imáim. Imák és elmékedések protestáns leánygyermek, serdülő leányok és ifju hölgyek számára. Ára füzve 1 frt. Vásznon kötésben 1 frt 50 kr. Fekete bőr kötésben 2 frt. Chagrin bőr kötésben kapoc-sal 2 frt 60 kr. Diszesebb kötések 3 frttól 12 frtig.

Gyurátz Ferencz. A Hit oltára. Imakönyv, evangélikus keresztyének számára. Ára vászonba kötve 80 kr, finom angol vászonkötésben vörös vagy márvány metszettel 1 frt 80 kr. finomabb kiadás velin papiroson fekete bőrbe kötve arany metszettel, tokban 2 frt 50 kr. Ugyanaz fekete bőrbe kötve, arany metszettel, csattal, tokban 3 frt. (10 pél-dányra 1 ingyen.)

Sántha Károly. Buzgóság könyve. Ára vá-szonkötésben 2 frt. Ugyanaz vászon kötésben arany metszettel 2 frt 60 kr, fekete bőrbe kötve aranymetszettel tokban 3 frt, finom Chagrin bőrbe kötve, aranymetszettel, csattal, tokban 4 frt. (10 példányra 1 ingyen.)

Ajánlom továbbá szintén kiadásomban megjelent:

Hetesy V. Vasárnapi és ünnepi imádsá-gok. Ára füzve 1 frt 50 kr, kötve 2 frt.

Szász K. Élet a halálban. Nagyobb és kisebb halotti beszédek és imák. Ára füzve 2 frt 80 kr.